

роботи, бажано, щоб вона за тематикою була подібною. Тому включення власного практичного досвіду у дипломну роботу, а також таких питань як аналіз реальних управлінських ситуацій тільки збільшує наукову і практичну цінність роботи. Такий підхід на нашу думку, має сформувати у майбутніх менеджерів інноваційні, ініціативні, креативні та лідерські якості.

Література

1. Kolb D. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. — Financial Times Prentice Hall. — 1983. — 288 p.

В. М. Лавриненко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра історії економічних учень
та економічної історії

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ ТА ПОЯСНЕННІ ІСТОРІЇ ЕКОНОМІКИ

Історія економіки та економічної думки як інтегрована навчальна дисципліна відкриває нові можливості економічного знання не тільки для формування раціональної поведінки людини в господарській сфері суспільства, але й розширення уявлень про дослідницький та пояснювальний потенціал історико-економічної науки. Саме синергетика як нова міждисциплінарна галузь наукових досліджень «інтегративна парадигма різних дисциплін», на основі притаманній їй універсальності, охоплює всі сфери пізнання природного і соціального буття і формує нові способи осмислення та інтерпретації емпіричних фактів, методів і теорій.

Синергетика (від грецького *sinergeia* — сприяння, співробітництво) виникає на початку 70-х років XX ст. Вперше цей термін використав німецький фізик Г. Хакен. Принципи синергетики починають застосовуватися не тільки при дослідженні складних еволюціонуючих природних систем, але і для наукового осмислення розвитку соціально-культурних систем і процесів,

проблем науки, «механізмів» творчого мислення, системи освіти та ін.

У класичній науковій уяві про світ домінували стереотипи лінійного мислення, причинно-наслідкових зв'язків, розвитку як поступального руху по об'єктивним законам, історичного виміру майбутнього як завбачного, а минулого — логічно реконструйованого.

Синергетика презентує інший світоглядний вектор неокласичної науки, що окреслюється новими досягненнями в таких галузях науки, як нерівноважна термодинаміка, теорія хаосу, нелінійний математичний аналіз, теорія катастроф, теорія автопозезиса та ін. На цій основі формуються загальні принципи самоорганізації складних нелінійних, відкритих динамічних систем незалежно від їх природи і сфери існування. Такі базові поняття синергетики, як аттрактори, біфуркації, фрактали, детермінований хаос, по-новому представляють об'єкт дослідження самоорганізуючої системи, зокрема й економічної. Використання принципів синергетики як загальної теорії самоорганізації систем в економічній науці в цілому, так і її конкретних наукових напрямках, у тому числі історико-економічному, представляється перспективним.

Провідні вітчизняні і зарубіжні дослідники розглядають синергетику як нову наукову парадигму і нелінійний стиль мислення. Стосовно синергетичних закономірностей розвитку самоорганізуючих систем, аналіз відбувається з двох принципових позицій: еволюції систем і структури та управління системами.

Ключовими узагальненнями першої, є положення про процес розвитку (в т. ч. і економічний), що відбувається завдяки нестійкій рівновазі, а нове з'являється в результаті біфуркації як випадкове і непередбачене.

З другої позиції системи є залежними від процесів, що відбуваються на вищих або нижчих рівнях. У світі нелінійних величин навіть малі причини можуть спричинити великі наслідки. Діяльність людини може бути результативною тільки на основі врахування середовища і структур-аттракторів. Управління складними системами є успішним лише як нелінійне, з урахуванням особливостей і тенденцій їх еволюції.

Таким чином, не механічне перенесення положень синергетики, а опанування її методологією та принципами надає можливість по-новому досліджувати і пояснювати об'єкти історико-економічної науки, розширити сферу економічної реальності, її цінності і смисл.